

○ FARSĂ

— DIN POLIȚIA DE ODINIOARĂ —

Plecaseră Conservatorii după vre-o doi ani și jumătate de regim și veniseră iarăși liberalii. Făcând prea multe neajunsuri cetățenilor liberali, comisarul secției 54, Ghiță Gogoasă, își predă chiar în ora căderii regimului secția cu proces-Verbal sub-comisarului cl I, Bucșan, și epistaților nea Stănilă și moș Eftimie. Și o și plecă pe dindos, căci dacă ar fi dat pe dinfață se și lovea nas în nas cu nea Niță Apostoleț, omul liberalilor și cu o droaie de cetățeni veniți anume să puie stăpânire pe ordinea publică din circumscripție și să cotonogescă pe nea Ghiță, pentru desele lui procese verbale de contravenți și închideri de localuri.

— Unde-i? Unde-i, *pozovenchiu*, strigă neica Tănase Ifrim, măcelarul str. Marginei, ascuțindu-și cuțitul pe cureaua atârnată de mijlocul d-sale cât un cerc de butoi.

— Il mănânc, striga fonfăit Andrei Gogărnă, cârciumarul din str. Romană, colț cu str. Icoanei, trântind bastonul lui, gros, de masă.

Abia îi liniștiră Bucșan, sub-comisarul și cu epistații, spunându-le că fostul sbir a plecat de mult.

Cu ăștia nu aveau nimic cetățenii, căci erau vechi în slujbă și se purtasera bine în totdeauna cu ei și apoi, măcar unul din epistați trebuia să rămăie de zestre noului regim, pentru a preda secția.

De cum plecă d. Ghiță Gogoasă, se și așază la biurou nea Niță, pentru a nu știu câte oară comisar al secției 54.

Inversunat fusese Gogoasă în timpul domniei lui la secția 54 cu cetățenii liberali, dar după doi ani de opoziție nea Niță era prăpădu pământului.

Cea dintâi grijă a lui era să-și ia leafa; apoi se așază pe slujbă cercetând: care liberal în cei patru ani s'a dat cu albi, care negustor coservator ține noaptea deschis peste ora „*reglementară*“, care cetățean a votat cu albi la fostele alegeri, câte și mai câte mofturi. Toate lămuririle erau date de epistalul rămas.

Altfel de poliție făcea nu făcea nea Niță, dar ca stâlp al partidului era strașnic: Vai de albi! D'apoi la alegeri, Doamne, cum mai mănăia bastonul lui cel gros la Tunari. Seara, numai ce-l vedeau cu jobenul pe ceafă, cu fruntea asudată, intrând triumfător în biuroul epistaților.

— Ce mai este pe aici?

I se făcea raportul.

— Uf! exclama nea Niță, puindu-și bastonul subțioară spre a-și șterge fruntea cu batista. Însfârșit, am scăpat... Bre, bre, bre, ce trudă!...

Apoi tare spre a fi auzit mai bine de slujbași.

— „Știi că am eșit!.. Da avurăm și de furcă, breee... Dar au eșit, au eșit ai noștri... Avem majoritate, majoritate zdrobitoare... Suntem călare pe situație. Se putea?..

În secție trăia bine cu toți, căci slujbașii se cam fereau de a intra în vorbă cu cei bănuți. Avea însă mare necaz pe epistatul Stănilă care nu făcea politică. Ca om cu casă, cu copii își vedea de treabă, bând și cu albi și cu roșii. Nea Niță l-ar fi zburat de n'ar fi avut de cumătru pe d. Costică Belian, șeful secției 53, liberal și el dar cumătru și cu Nea Stănilă.

Când erau albi la putere și-i năștea nevasta un copil, Nea Stănilă căuta să i-l boteze un conservator; când erau roșii, căuta un liberal. Având cumetri în toate partidele, stătea bine.

Nea Niță s-ar fi făcut punte totuși să-l sboare, dar epistatul avea 20 de ani de slujbă: cunoștea pe toți cei certați cu legea, știa toate coturile pungășilor, și unde erau jocuri de cărți și de noroc, și îți ghicea spargerea și furtul cel mai neghicit. Când venea după 4 ani de opoziție și de post, Nea Niță nu știa nimic de cele ce se petrecuse în secția lui. Numai Stănilă și moș Eftime, epistatul, îl puneau în curent de tot roștul circumscripției. Era, de altfel, cinstit nea Stănilă; când îi da cineva însă o para nu zicea „ba“, că cu 90 de lei pe lună nu se putea să fii floare în gavanos sau icoana de închinat.

Și poate nici asta nu l-ar fi supărat pe nea Niță, dar cu cunoștințele lui, Stănilă îi cam mânca din praznic. Se ducea prin coturile lui și îi lua arvuna învârtelei pe care o făcea Șeful ori pe care o mirosea el.

Intr'o zi de iarnă, cam uscată, dar geroasă și cu puținel vânt înțepător, Stănilă veni cam beat cu vreo treizeci de lei noi nouți de argint, bătuți pe multe.

Fusese pe la niște lucrători de la fabrica de cărămidă „Tonola“, lundu-le parale să le facă niște hârtii de bună petrecere sau niște acte de identitate, și mai băuse pe la niște negustori conservatori. Acum i se părea lui că e în nouri de fericire.

Când iată-l și pe nea Niță că intra cu jobenul în cap, cu nedespărțitul baston în mână. Se uita la nea Stănilă, și nu se uita zicând celuilalt epistat:

— „Vezi, măi Eftime, că eu mă mai duc nițeluș pe ici, așa, prin-prejur și face cu bastonul că are so apuce pe Strada Saul, are să dea pe Tei, are s'o dea pe șosea și urmă: „Că am auzit că țiganii de pe Tei își fac de cap cu „uite popa“.. și cu „Grantu.“

Deși nu-i vorbea lui, Stănilă sări.

— Apoi dom comisar și oamenii is vinovați: Astăzi dimineată dau pe șosea: acolo o droaie de țigani cu uite popa, și niște țărani.

Țiganii, cum m-au văzut, au tulit-o și le-am spus oamenilor:

— Bre nu vă potriviți, că are să vă înșele.

— Dar unul cu nădragi largi și cu cojocul și o căciulă cât o banită, — se vede că îl făcuseră țiganii să câștige ceva — să și rățoi: „Da cine are nevole cu banii altuia?“

— Bine, i-am spus. Să nu miorlăi. Când m-am întors, unul din ei se plânse că l-au pungășit țiganii cu 300 de lei ce-i luase pe niște boi de la obor...

Dar nea Niță parcă mai nu băgase în seamă ce zisese Stănilă ci, scobindu-se în nas, răspunse :

— Lasă asta... jandarm! jandarm! Apoi către nea Eftime: — Și așa, Eftime, eu mă duc și dacă întreabă cineva de mine, vezi că sunt la Naie... la Dumitrescu pe Răsuri. Știi tu; Naie a nostru... cât privește despre țigani, dau eu acuși cu crucea peste ei.

În adevăr, când răzbea Nea Niță prin țigani cu bastonul lui cel gros, vai și amar de pielea lor :

Hăt spre noapte, s'a înturnat nea Niță; cam beat și mânios Dunăre.

În secție era întuneric; focul duduia în soba de tablă jucându-și pânza îngustă de flacăară, eșită prin gaura porțiței, pe perete. Singura lumină ce o da camerei era felinarul cu gaz aerian de pe trotuarul de afară, dar o lumină așa de înserare și în toată cântelăria nimene de cât nea Stănilă, decurând sosit, descălțat de ghete și de ciorapi, se odianea pe pat în bătaia luminei ce venea liniștit pe borticica porțiței și-și fuma comercială de cinciparale adusă de la Olangiu de peste drum de sergentul secției.

Stănilă știa că făcuse pontul comisarului cu lucrătorii de la Tonola. Niță se mai dusese apoi pe la Naie Dumitrescu cârciumarul liberal, tocmai de peste drum de cârciumarul conservator la care cinstise Stănilă cu alți conservatori. Nae îi și spusese că Stănilă e „un trădător și un spion de al albilor“.

— Stănilă! Stănilă! strigă el, bătând odată cu bastonul în podele.

— Poftim!

— Stănilă, așa, așa Stănilă, tu ești mare, tu ești tare. De-acum te-ai dus uite, te-ai duus...

Și șeful, abea sprijinindu-se pe picioare de treaz, își netezi palmele una de alta, ca și cum totul ar fi sfârșit. Dar lui Stănilă nici nu-i păsa, ci-și fuma țigarea tihnit, scoțând niște rotocoale că parcă gura lui era burlanul ce da prin geam afară, pe care eșea fumul de la sobă.

Asta îl desnădăduia pe nea Niță și îl făcu să se smârcăie în întuneric și să tușească înecat. Totuși, nădăjduind să-l facă pe epistat să vorbească, după câte-va clipe de mocoșeală, grăi iar dar mai apăsător :

— Așa Stănilă, tu ești tare, tu ești mare. Așșaa, bun!.. Așa am să-i spun Inspectorului, d-nu Mișu: Stănilă e mare...

În clipa asta, când mai vru să urmeze că Stănilă e și tare, ușa de la sală se deschide cu sgomot și o matahală intră pe ușă, zicând :

— Niță, bre Niță, haida bre!.. De când te aștept afară mia degerat inima în mine.

— Da, stai, bre Ionescule. Stai bre Petrache, stai nițeluș răpunse șefu: Stai...

Știi ce? Ia ascultă: Stănilă e tare și mare.

— Da haida bre, îi zise namila, haida, lasă omul în pace. Ce n-ai altceva de lucru?

— Nu, bre, stai: Stănilă e tare...

La asta numai se aude clopoțelul telefonului, nu de mult așezat și prin secțiile polițienești.

Stănilă vrea să sară.

— Nu, zise șeful pășind, clătînându-se până la perete; nu, eu Eu.. care. Vorba i se și înecă în un sughiț scos ca și o părere de rău: „Ei drăcia dracului eu vorbesc, și iar sughiță: „Ei drăcia dracului, urmă el, necăjit: Ce-i asta bre de sughiț?

— Alo? Alo... Alooo? Și scapă receptorul: Ei drăcia dracului ce-i în astăseară? Alo!.. Alooo!..

— Cine-i acolo, îi fu răspunsul.

— Secția 54.

— Da, aicea e 53.

— A, tu ești Costică?—întrebă Șefu cu glas miorlăitor.

— Eu, dar d-ta?

— Eu, Niță...

— Tu ești Niță?

— Eu,—ce mai faci Costică?

— Bine.

— Apostoleț, eu mă duc, îi tăia vorba Ionescu din întuneric, unde se legăna ca o salcie.

— Da stai bre, îi răspunse nea Niță, cu receptorul la ureche, să bem câte o țuică, iceda la nea Stan Ruscescu, mai stai numai nițeluș...

Apoi către cel ce-l chemase la telefon:

— Costică!

— Ce-i bre, îl întrebă Costică abia ținându-și răsu.

— La ce m-ai chemat?

— Te calcă inspectorul!

— Ei și? Să vie sănătos...

Și iar scăpa receptorul; ceea ce îl făcu să sbucnească.

— Fir-ar al dracului.. Fir-ar al dracului de treabă!..

— Măi dragă Niță, haida bre!.. Lasă în colo—sfârșește odată...

— Stai să-i spun lui Costică ceva.. Stănilă e mare...

Alo! Alo! Secția 53. Alo. Secția 53. Ei drăcia dracului, a închis și aveam să-i spun.

— Ci las dracului bre că mă duc. !

— Nu! Alo! Alo! Centrala?..

— Alo? Ce poțesti îl întrebă un glas de femeie.

— Domnișoară, dați poliția!

— Alo! Alo!.. Poliția! Alooo!.. A...

— Da!—îi fu răspunsul ce doriți.

— Dați secția 53.

— Potim!

— Aici e secția 53! Acolo e Costică?

— Aici, domnule Comisar.

— Ptiu, fir-ar al dracului, că mult am muncit: Spune-i (să vie nițeluș...

— Ce vrei, Niță? îi fu de îndată răspunsul.

— Costică! Costică, tu ești bine cu inspectorul, cu Mișu. Spune-i așa că Stănilă e tare și mare:

— Da, hai bre, îl întrerupse Ionescu din întuneric, scos din răbdări.

— Mai stai bre nițeluș! Stăi bre un minut:—Costică! Costică!.. A închis.

Și cu vorba asta și scăpă un sughit înecat.

— Ei drăcia dracului, făcu el, acum și sughit. Știi bre, parcă-i afurisit; dacă aș fi beat nu mi-ar fi ciudă. Așa, Stănilă, de acum te-ai dus... te-ai dus... Tu ești tare, tu ești mare.

— Ei, frate, vino odată, îl apucă Ionescu necăjit din umbră. Haide la Nicolaie.. Peste drum la Olangiu..

— Două mititele, adaose Ionescu, că știi,—dacă mai refuzi, mai bine trage-mi două palme...

La asta, comisarul învoitor apăsă pe butonul soneriei de la masa sub comisarului cl. I. Pe dată se ivi pe ușă sergentul Stan Pătlăgea, cu nasul turtit ca o pătlăgea roșie și arămie ca o căldare, cu mâna la tesac, și cu cealaltă la cozorocul capelei și grăi:

— „Trăiți, don comisar!”

— Măi, Stane, vezi, tu, dacă mă chiamă cineva la telefon, spune-i că sunt în casă... Și tu mă chiamă de vis-a-vis de ici... nu... de la asta, de la Stan Rusescu... Eu, făcu nea Niță împotrivindu-se, eu la hoțu de Olangiu nu mă duc. La Olangii eu nu mă duc... Conservatorii bre, Conservatorii îs de speriat... Măi, m-au îngrozit hoții ăștia... Cum zice și nașu-meu, care e colo, știi tu la regie: Bre cu ăștia nu mai e de trăit...

— Ei haide și la Stan Rusescu, îi dă Ionescu.

Dar când să iasă: numai ce se auzi un uruit de trăsură grea.

Stănilă sări fript și, repede, își trase cismele, trecu pe sală în verandă, luă lampa de pe masa unde erau condicile de revizie a agenților și comandanților de vardiști și o puse pe biuroul comisarului.

Pe ușa cea din față se ivi un domn într'o blană mare de animal cenușiu cu un guler ca o ureche de elefant ce-i acoperea capul cu o palmă mai sus de căciulița de șder ce o purta în cap; doar vârful nasului și ochii i se vedeau și omul îmblănit intră în biuroul șefului. Aice era condica de inspecție a comisarului și epistaților prin „raison” și aceea de revizie a inspectorilor de poliție.

Cum intră, se așează la biurou și făcu lampa mică.

— „Bogdaprostea măsei, șopti comisarul; n'am parte să beau măcar o țuiculiță, și grăi lui Ionescu...” Bre, Petrache, până a trece inspectorul, așteaptă-mă numai nițeluș la Rusescu și pași bombănind peste sală: „Ei drăcia dracului!.. Și căută să se ție bine.

Dar omul cu blana stătea de lemn pe scaun.

— Iertați, domnule inspector, zise nea Niță, tresărind la vederea blanei, după care recunoscă că îmblănitul e chiar inspectorul culoarei locale, „domnu Mișu“: „... Acuma vin și eu din revizie: am fost pe aici nițeluș așa—și arăta cu degetul, că a luat-o pe lângă secție,—pe strada Saul—pe Teilor, și urmă: „pe șosea, am luat-o pe Tunari...”

— „Bine, bine, zise inspectorul, am auzit că ești cam aspru, superi oamenii de serviciu, te cerți cu ei de la șpagă.

— Ferească D-zeu, domnule inspector, dacă Stănilă, Stănilă e tare...

— Destul, îi taie vorba omul cu blană și se ridică și dădu să iasă

— Da, pentru numele lui D-zeu, prinse a se scânci nea Niță, domnule Inspector, domnule inspector, am casă.., sunt familist.., Stănilă! Stănilă! Unde ești Stănilă, strigă el ca trezit din bătută.

Când, iată-l și pe nea Stănilă în ușa biroului. Somnoros, frecându-se la ochi, se ivi ploconindu-se cu un „salut, domnule inspector?..“

— Spune-i Stănilă! Spune pe cine am supărat eu din cântelerie?.. Vă zic eu vouă bre un cuvânt? Nu vă sunt eu, ca părinte, ca fratele vostru? zise el scâncitor.

Stănilă vru să răspundă, dar de odată se opri mirat căci pe când nea Niță era cu fața spre epistat, un cap rotund, cu o gușe rasă albă ca de purcel de pus la tavă se ivi din blană și se ascunse iar. Stănilă ar fi tipat dacă blana nu i-ar fi făcut semn să tacă. Și omul cu șubă grăi apăsător și răgușit:

— „Să vii mâine la inspectorat, la raport!.. Și ridicându-se își mai saltă gulerul în sus și ieși lăsând îngălbenit pe nea Niță, care acum parcă se trezise de-a binelea.

Și pe când în depărtare se pierdea uruiul din ce în ce mai surd al roatelor trăsuri, Comisarul se uita la Stănilă, care mai nu puțnea de răs; însă după câteva clipe de reculegere:

— Ce-i asta, Stănilă?—Tu nu zici nimic? Parcă îți vine a râde.

Dar nea Stănilă își puse mâinele în buzunarul pantalonilor și se întoarse filozofic și, pășind peste sală în cantelera epistaților, se pierdu în întunericul odăii luminate doar de focul din sobă.

Nea Niță se uită după el și sbucni:

— Mi-o făcuși, Stănilă... Tu ești tare, tu ești mare... Vom vedea, Vom vedea, Stănilă—hâp! sughită din nou.

Repede făcu lampa mare spre a se uita la condica de inspecție:

— Nimic, făcu el, mirat! Ce e asta, Stănilă?.. Stănilă, n'auzi.

— Ia te uită bre, zise el ciudat dar și luminat, când se arătă și epistatul în ușă, condica goală. Unde a scris!.. Măi poate a scris pe undeva... Și răsfoi condica:—„Nimic bre! Ce fel de inspecție e asta?

Când numai ce se auzi un nou uruit de trăsură.

Nea Niță îngălbeni: Și zise. «Oare mi s-o fi înturnând? Uite mă că a stat aici! hâp!.. Și nu isprăvi bine vorba când intră pe sala aceiași șubă cu gulerul în sus. De data asta acoperind o pălărie gambetă neagră. Șuba se scutură, gulerul se dădu în jos, se deschise la piept și spre marea mirare a Comisarului, se văzu în față cu domnu Inspector Oțolescu, de la coloarea de negru, de serviciu în seara ceea.

Omul dădu bună seara, dădu mâna cu comisarul, care parcă se mai încălzi ca de o nădejde și zise: Astă seară sunt eu de serviciu—Mișu e cam bolnav,—a răcit.

— D-nu Mișu a fost; acum a eșit de aici.

— De aici, apoi era prăpădit în pat de bolnav. Când m'am dus eu mai adineoară; îi puneam pahare—lipitori.

— Acum, a eșit de-aici și nici nu l-am văzut bine la față așa era de îmbodolit.

— Nici condica n-a iscalit:

— Curios! Și i-am spus să nu iasă din casă! și i-a spus și doctorul. Curios om!.. Adă condica... Ce mai e pe aici?

— Ce să mai fie—cum spun—a venit d-nu inspector Mișu, cam supărat; a zis că eu fac și direg, că supăr funcționarii,—lumea... Și iacă

întrebați pe Stănilă să vă spuie ce fel de om sunt eu. Cum mă poartă cu un frate, nu ca șef.

— Curios! Să știi că frigurile l-au scos din casă și în fierbințeala lor, ți-a făcut scena asta... Curios, el care vorbea așa de bine de D-ta la dă condica: și după ce comisarul îi mai dădu unele rapoarte despre țișanii de pe șosea, care pradă pe naivi cu „grantu” și cu „uite popa”... d-nul Otolescu scrisă în condică, apoi se ridică și, dând mâna cu comisarul, se pierdu spre ușă, lăsând în urmă-i acelaș sgomot de trăsură ce se îndepărtă ca și a acelei dintăi cu deosebire că lăsă pe nea Niță cu o înfățișare și o inimă mai bună, și cu o notă în condică din cele mai lăudăroase la adresa comisarului și a liniștei din circumscripție.

A doua zi, toată comisărima din capitală știa de festa jucată lui nea Niță, nu știu de cine, de oarece nici domnu Mișu nu ieșise din pricina boalei din casă, nici blana cu care făcea inspecție nu-i pierise din cui; decât atâta că la poliție erau câte-va șubi la fel, cu care inspectorii și comisarii delegați făceau iarna inspecție, și că una din ele ci-că a pierit și venit iar în seara ceea adusă iar nu știu de cine.

Singur Stănilă știa că acela care îi făcuse figura lui nea Niță era chiar cumătrul lui, don Costică dela secția 53, căruia Stănilă de cu vreme i se jeluise că nea Niță îl prigonește pentru toate mofturile.

Și nea Stănilă a murit și nu a spus nimănui cine a fost persoana, decât că din ziua aceea nea Niță i-a dat pace să facă ce-a vrea, căci cu toată incredințarea dată de d-nu Mișu că nu a fost el, totuși a rămas convins că a fost o altă persoană sus pusă dela Poliție, care a luat blana și a dat o raită pe la secția lui, anume să-și apere ocrotitul său nea Stănilă.

I. DRAGOSLAV

CANTILENE

I

*Pe cărare printre tei de-aramă
Ce presoară galbene medalii,
Noi pășim alături și mi-e teamă
De chemarea mlădioasei talii.*

*Te sărută vântul ușurel,
Aurul din frunze și din soare,
Râul te îmbrățișă și el,
Gura mea de doruri vii mă doare.*